Lietas arhīva Nr. C-3028-19/12
ECLI:LV:RIRT:2019:0523.C33302819.3.S

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā
Rīgā 2019.gada 23.maijā

Rīgas rajona tiesa,
tiesnese Elīna Slišāne,
tiesas sēdes sekretāre Zane Ketekate,
piedaloties prasītājai /pers. A/, prasītājas pilnvarotajam pārstāvim /pers. B/,
atbildētājas Salaspils novada pašvaldības iestādes "Salaspils kultūras nams" pilnvarotajai pārstāvei /pers. C/,
atklātā tiesas sēdē izskatīja civillietu /pers. A/ prasībā pret Salaspils novada pašvaldības iestādi "Salaspils kultūras nams" par uzteikuma atzīšanu par spēkā neesošu, atjaunošanu darbā un atlīdzības par darba piespiedu kavējuma piedziņu.

Aprakstošā daļa

[1] /pers. A/ 2019.gada 28.februārī (ar papildinājumiem 2019.gada 26.aprīlī) Rīgas rajona tiesā cēla prasību pret Salaspils novada pašvaldības iestādi "Salaspils kultūras nams" par uzteikuma atzīšanu par spēkā neesošu, atjaunošanu darbā un atlīdzības par darba piespiedu kavējuma piedziņu, kurā lūgts:

- atzīt par spēkā neesošu 2019.gada 31.janvāra paziņojumu par darba tiesisko attiecību izbeigšanu Nr.1-9/8 un atjaunot prasītāju iepriekšējā darbā;
- piedzīt no atbildētājas prasītājas labā atlīdzību par darba piespiedu kavējumu 3408,21 *euro*.

Prasībā norādīti turpmāk minētie apstākļi un argumenti.

[1.1] 2018.gada 31.janvārī puses noslēdza darba līgumu Nr.DL/22/2018, ar kuru /pers. A/ pieņemta darbā par direktora vietnieci Salaspils novada pašvaldības iestādē "Salaspils kultūras nams". 2019.gada 31.janvārī prasītājai paziņots par darba tiesisko attiecību izbeigšanu. Uzteikums pamatots ar Darba likuma 101.panta pirmās daļas 9.punktu (darbinieku skaita samazināšana).

[1.2] Atbildētāja uzteikumā norāda, ka sakarā ar saimniecisku un organizatorisku pasākumu veikšanu Salaspils kultūras namā un nepieciešamo darba vietu optimizāciju, izvērtējot darba apjomu 2018.gada griezumā un proporcionāli sadalot darba pienākumus pārējiem darba devēja darbiniekiem, ņemot vērā Salaspils novada domes saistošos noteikumus "Salaspils novada pašvaldības 2019.gada budžets", štata vienība „direktora vietnieks aktiermākslas attīstības jautājumos" tiek likvidēta un nav paredzēta Salaspils kultūras nama 2019.gada štatu sarakstā.

Prasītājas ieskatā uzteikumā norādītie apstākļi neatbilst patiesībai, jo darbinieku skaita samazināšanas procesā darba pienākumu pārdale jāveic ar mērķi, lai tiktu nodrošināta stabila, efektīva un tiesiska iestādes darbība. Šo mērķi var sasniegt, paturot amatā profesionālus, pieredzējušus un zinošus darbiniekus, kas pārzina iestādes darbu. Labas pārvaldības princips prasa nodrošināt, ka amata pienākumus veiks darbinieki ar visaugstāko kvalifikāciju un darba rezultātiem. Savukārt, lai to nodrošinātu, atbildētājai bija jāveic darbinieku izvērtēšana ne tikai horizontāli, bet arī vertikāli. Aplūkojamā gadījumā atbildētāja uzteikumā nav noradījusi, konkrēti kuriem darbiniekiem darba pienākumi proporcionāli sadaliti, līdz ar to nav iespējams pārliecināties par uzteikuma procedūras tiesiskumu.

[1.3] Atbildētāja uzteikumā atsaucas uz Salaspils novada domes saistošajiem noteikumiem „Salaspils novada pašvaldības 2019.gada budžets", taču no publiski pieejamās informācijas 2019.gada 29.janvāra sēdē domes deputāti lēma gan par štata vietu likvidēšanu, gan par jaunu amata vietu izveidošanu. Tai pat laikā paziņojumā par darba tiesisko attiecību izbeigšanu norādīts, ka nav iespējams nodarbināt prasītāju citā darbā tajā pašā darba vietā, tādējādi pārkāpjot Darba likuma 101.panta ceturtajā daļā noteikto.

[1.4] Prasība pamatota ar Darba likuma 101.panta ceturto daļu, 108., 122.-129.pantu.

[2] Atbildētāja sniegusi rakstveida paskaidrojumus par prasību, norādot turpmāk minētos argumentus.

[2.1] Salaspils novada domes 2019.gada 29.janvāra ārkārtas sēdē pieņemts lēmums 1.§ Par saistošo noteikumu Nr.1/2019 "Salaspils novada pašvaldības 2019.gada budžets" apstiprināšanu. Saskaņā ar minēto noteikumu 9.pielikumu apstiprināti Salaspils novada pašvaldības iestāžu štatu saraksti un darba algu likmes, tai skaitā Salaspils kultūras nama štatu saraksts. Pēc Salaspils novada pašvaldības 2019.gada budžeta apstiprināšanas, štata vieta „direktora vietnieks amatiermākslas attīstības jautājumos" tika likvidēta un amata pienākumi proporcionāli sadaliti starp Salaspils kultūras nama darbiniekiem, nozīmīgākos sadalot starp producentu un kultūras pasākumu organizatoru.

[2.2] Atbildētājai, izvērtējot faktiskos apstākļus un sadalot darba pienākumus, bija nepieciešams direktora vietnieks ar augstāko juridisko izglītību, kurš ir kompetents juridisku jautājumu risināšanā, savukārt amatiermākslas kolektīvu pasākumu organizēšana viņa pienākumos neietilpst. Minēto apstākļu dēļ /pers. A/ tika norādīts, ka viņu nav iespējams nodarbināt citā darbā tai pašā darba vietā.

[3] Tiesas sēdē prasītājas pilnvarotais pārstāvis prasību uzturēja pilnā apmērā uz prasības pieteikumā norādītajiem apstākļiem.

Atbildētājas pilnvarotā pārstāve prasību neatzina, pamatojoties uz rakstveida paskaidrojumos paustajiem apsvērumiem.

Motīvu daļa

[4] Noklausījusies pušu pārstāvju paskaidrojumus tiesas sēdē, pārbaudījusi un novērtējusi lietas materiālus, tiesa atzīst, ka prasība ir noraidāma turpmāk minēto apsvērumu dēļ.

[4.1] Lietā konstatēts, ka 2018.gada 31.janvārī puses noslēdza darba līgumu Nr.DL/22/2018, ar kuru /pers. A/ pieņemta darbā par Salaspils pašvaldības iestādes „Salaspils kultūras nams" direktora vietnieci amatiermākslas attīstības jautājumos. Darba līgums noslēgts uz nenoteiktu laiku (lietas 9.-11.lapa).

Tāpat lietā konstatēts, ka ar 2019.gada 31.janvāra paziņojumu par darba tiesisko attiecību izbeigšanu Salaspils novada pašvaldības iestāde "Salaspils kultūras nams" uzteica darba līgumu, pamatojoties uz Darba likuma 101.panta pirmās daļas 9.punktu - tiek samazināts darbinieku skaits (lietas 12.lapa).

Darba likuma 122.pants noteic, ka darbinieks var celt tiesā prasību par darba devēja uzteikuma atzīšanu par spēkā neesošu viena mēneša laikā no uzteikuma saņemšanas dienas. Lietā starp pusēm nav strīda par to, ka prasītāja uzteikumu saņēma 2019.gada 31.janvārī. Ņemot vērā konstatēto, tiesa atzīst, ka prasību par darba devēja uzteikuma atzīšanu par spēkā neesošu prasītāja tiesā cēlusi, ievērojot Darba likuma 122.pantā noteikto prasības celšanas termiņu, un iepriekš norādītais secinājums uzliek tiesai par pienākumu izvērtēt izskatāmo prasību pēc būtības.

[4.2] Darba likuma 104.panta pirmā daļa noteic, ka darbinieku skaita samazināšana ir darba līguma uzteikums tādu iemeslu dēļ, kas nav saistīti ar darbinieka uzvedību vai viņa spējām, bet ir pietiekami pamatots ar neatliekamu saimniecisku, organizatorisku, tehnoloģisku vai līdzīga rakstura pasākumu veikšanu uzņēmumā. Savukārt saskaņā ar Darba likuma 125.pantu darba devējam ir pienākums pierādīt, ka darba līguma uzteikums ir tiesiski pamatots un atbilst noteiktajai darba līguma uzteikšanas kārtībai.

No lietas materiāliem izriet, ka ar Salaspils novada domes 2019.gada 29.janvāra ārkārtas domes sēdes lēmumu apstiprināti saistošie noteikumi Nr.1/2019 "Salaspils novada pašvaldības 2019.gada budžets", kas cita starpā paredz, ka štata vienība „direktora vietnieks amatiermākslas jautājumos" tiek likvidēta ar 2019.gada 28.februāri (lietas 35.-36.lapa). Pamatojoties uz minēto, atbildētāja 2019.gada 31.janvārī paziņoja /pers. A/ par darba tiesisko attiecību izbeigšanu sakarā ar saimniecisku un organizatorisku pasākumu veikšanu Salaspils kultūras namā, sakarā ar nepieciešamo darba vietu optimizāciju, izvērtējot darba apjomu 2018.gada griezumā un proporcionāli sadalot darba pienākumus pārējiem darba devēja darbiniekiem.

Atbilstoši judikatūrā vairākkārt izteiktajam viedoklim (sk. *Senāta 2011.gada 23.marta spriedumu lietā Nr.SKC-595, 2011.gada 23.marta spriedumu lietā Nr.SKC-695, 2011.gada 22.jūnija spiedumu lietā Nr.SCK-997, 2012.gada 7.septembra spriedumu lietā Nr.SKC-858, 2011.gada 9.novembra spriedumu lietā Nr.SKC-783*) tiesas kompetencē neietilpst lietderības apsvērumu izdarīšana pašvaldības vietā par to, kādā veidā būtu organizējama tās funkciju izpilde, jo iestāžu institucionālās sistēmas maiņa un uzbūve ir pašvaldības iekšējā kompetence, ko noteic likums un kas vērsta uz tai doto uzdevumu efektīvu izpildi. Tādējādi pašvaldība ir tiesīga brīvi izvēlēties, kuru no Valsts pārvaldes iekārtas likuma 15.pantā noteiktajām metodēm izmantot, izveidojot, reorganizējot vai likvidējot tās iestādes.

Tāpat arī Augstākās tiesas 2010./2011.gada apkopojumā „Tiesu prakse lietās par individuālajiem darba strīdiem" attiecībā uz Darba likuma 101.panta pirmās daļas 9.punkta piemērošanu norādīts, ka minētā tiesību normā paredzētā „darbinieku skaita samazināšana" ir ģenerālklauzula, kuras saturs nosakāms atbilstoši Darba likuma 104.panta pirmajai daļai, proti, šāds uzteikums nav saistīts ar darbinieka uzvedību vai spējām, bet ir pietiekami pamatots ar neatliekamu saimniecisku, organizatorisku, tehnoloģisku vai līdzīga rakstura pasākumu veikšanu uzņēmumā. Sakarā ar amata likvidēšanu darba līgums izbeidzams atbilstoši Darba likuma 101.panta pirmās daļas 9.punkta (SKC-361/2008 11., 12.p.). Tāpat minētajā apkopojumā atkārtoti norādīts, ka attiecīgu saimnieciska, organizatoriska, tehnoloģiska vai līdzīga rakstura pasākumu uzņēmumā veikšanas nepieciešamības un lietderības pārbaude neietilpst tiesas kompetencē, jo šo jautājumu izlemšana ietilpst darba devēja kompetencē (SKC-145/2008).

Ņemot vērā minēto un konstatējot, ka paziņojumā par darba tiesisko attiecību izbeigšanu ir norādīts gan attiecīgais Darba likuma pants, gan faktiskie apstākļi, kas veido uzteikuma tiesisko pamatu, tiesa atzīst, ka darba devēja ir izpildījusi Darba likuma 102.panta prasības. Tiesai nav pamats analizēt Salaspils novada domes 2019.gada 29.janvāra ārkārtas domes sēdes lēmuma saturu, kā arī vērtēt organizatorisku un saimniecisku pasākumu veikšanas nepieciešamību un lietderību Salaspils pašvaldības iestādē „Salaspils kultūras nams", jo konkrēto saimniecisko un organizatorisko pasākumu ieviešanas nepieciešamības un lietderības izvērtēšana ir pašvaldības un prasītājas darba devējas kompetencē.

[4.3] Darba likuma 101.panta pirmās daļas 9.punktā noteikts, ka darba devējam ir tiesības rakstveidā uzteikt darba līgumu, sakarā ar darbinieku skaita samazināšanu. Savukārt Darba likuma 101.panta ceturtā daļa noteic, ka uzteikt darba līgumu šā panta pirmās daļas 6., 7., 8. vai 9.punktā minēto iemeslu dēļ ir atļauts, ja darba devējam nav iespējams darbinieku ar viņa piekrišanu nodarbināt citā darbā tai pašā vai citā uzņēmumā. Atbilstoši judikatūrā paustajām atziņām darba devējam pienākums piedāvāt darbu ir tajā gadījumā, ja darba devējam šāda iespēja pastāv uzteikuma izsniegšanas laikā, ņemot vērā, ka jāpiedāvā tikai tāds darbs, kuru darbinieks atbilstoši savai kvalifikācijai un spējām varētu veikt (*sk. Augstākās tiesas 2010/2011.gada Tiesu prakses apkopojumu lietās par individuālajiem darba strīdiem*).

Lietas materiāliem pievienoti amata apraksti likvidētajai amata vietai „direktora vietnieks amatiermākslas attīstības jautājumos" (lietas 33.lapa), un izveidotajai amata vietai „direktora vietnieks" (lietas 49.-51.lapa), no kuriem secināms, ka jaunizveidotās štata vienības amata pienākumi būtiski atšķiras, jo direktora vietnieka pamata pienākumi saistīti ar iekšējo normatīvo aktu un iestādes organizatoriskās struktūras izstrādi, personālvadības jautājumiem, cita starpā nodrošinot arī kultūras nama kolektīvu sekmīgu darbību, orientētu uz augstiem rezultātiem skatēs, pasākumos atbilstoši Salaspils novada un kolektīvu mākslinieciskajiem plāniem. Savukārt direktora vietnieka amatiermākslas attīstības jautājumos galvenie darba pienākumi bija saistīti tikai ar amatiermākslas kā kultūras nozares attīstības veicināšanu Salaspils novadā, nodrošinot un kontrolējot amatiermākslas kolektīvu sekmīgu darbību, orientētu uz augstiem rezultātiem skatēs, konkursos un citos pasākumos. Rakstveida paskaidrojumos atbildētāja norāda, ka, likvidējot štata vietu „direktora vietnieks amatiermākslas attīstības jautājumos", amata pienākumi proporcionāli sadalīti starp Salaspils kultūras nama darbiniekiem, nozīmīgākos sadalot starp producentu un kultūras pasākumu organizatoru.

Tādējādi secināms, ka likvidējot amata vietu „direktora vietnieks amatiermākslas attīstības jautājumos", atbildētājai nebija iespēju piedāvāt darbiniecei citu amatu, ko tā spēj veikt atbilstoši izvirzītajām prasībām. Tāpat prasītāja nav konkrēti norādījusi, ka viņas prasmes, kvalifikācija un izglītība ir atbilstošas, lai ieņemtu izveidotās amata vietas „direktora vietnieks" amatu atbilstoši amata pienākumu izpildei izvirzītajām prasībām. Minētā iemesla dēļ nepelna ievērību prasītājas arguments, ka darba devējas veiktā darbinieku darba rezultātu un kvalifikācijas izvērtēšana neatbilst Darba likuma 108.panta prasībām.

[4.4] Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, tiesa atzīst, ka atbildētājas uzteikums ir tiesiski pamatots, līdz ar to prasītājas prasība par uzteikuma atzīšanu par spēkā neesošu, atjaunošanu darbā un atlīdzības par darba piespiedu kavējumu piedziņu ir noraidāma.

[4.5] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 43.panta pirmās daļas 1.punktu prasītājs ir atbrīvots no tiesas izdevumu samaksas valsts ienākumos. Ņemot vērā, ka prasība ir noraidāma, saskaņā ar Civilprocesa likuma 42.panta ceturtās daļas noteikumiem tiesas izdevumus šajā lietā uzņemas valsts.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 8.pantu, 42.panta ceturto daļu, 93., 97., 192., 193. un 195.pantu, tiesa

nosprieda:

noraidīt /pers. A/, personas kods /personas kods/, prasību pret Salaspils novada pašvaldības iestādi "Salaspils kultūras nams", reģistrācijas numurs 90011556135, par uzteikuma atzīšanu par spēkā neesošu, atjaunošanu darbā un atlīdzības par darba piespiedu kavējuma piedziņu.

Spriedumu var pārsūdzēt 20 dienu laikā no sprieduma pasludināšanas dienas 2019.gada 23.maija Rīgas apgabaltiesā, apelācijas sūdzību iesniedzot Rīgas rajona tiesā.

Tiesnese E.Slišāne